

Завалій Б. Ю., д-р екон. наук Гринько Т. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ МСБ В УКРАЇНІ:
РОЛЬ ЦИФРОВИХ ФІНАНСОВИХ СЕРВІСІВ ТА ДЕРЖАВНОЇ
ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ**

Повномасштабна війна змінила не лише просторову структуру бізнесу, а і механізми його фінансування. За даними Національного банку України, у 2022 році частка непрацюючих кредитів у корпоративному секторі перевищила 38%, що суттєво підвищило обережність банків у кредитуванні малого і середнього бізнесу [1]. Для підприємств, які втратили активи або були релоковані, класична модель забезпеченого кредитування стала практично недосяжною. Водночас саме в цей період активізувалися дистанційна ідентифікація клієнтів, алгоритмічний скоринг, онлайн-гранти через державні платформи та інтеграція банків із публічними реєстрами. Фінансовий доступ дедалі частіше визначається не фізичною присутністю підприємця, а якістю його цифрового профілю та даних [2]. У результаті формується інша конфігурація інклюзії, де регулятор, держава і фінтех-посередники взаємодіють у спільному цифровому контурі. Отже, актуальність дослідження обумовлена потребою розуміти як поєднання цифрових фінансових сервісів і державної політики впливає на відновлення МСБ в умовах воєнної економіки.

Поняття цифрових фінансових сервісів у контексті фінансової інклюзії МСБ охоплює сукупність технологічних рішень, які забезпечують дистанційний доступ до платіжних, кредитних, інвестиційних і страхових продуктів без фізичної присутності клієнта у відділенні [2]. Відповідно до визначень Національного банку України, цифровізація фінансового сектору включає використання електронної ідентифікації, мобільного банкінгу, онлайн-еквайрингу, віддаленого кредитного скорингу й інтеграцію з державними реєстрами для автоматизованої перевірки клієнтів [3]. Йдеться не лише про технічну зміну каналу обслуговування, а про трансформацію логіки взаємодії між підприємцем і фінансовою установою.

Практична роль таких сервісів для МСБ проявляється у трьох вимірах. По-перше, зниження транзакційних витрат: відкриття рахунку, подання кредитної

заявки чи підключення еквайрингу здійснюється онлайн, що особливо важливо для релокованого бізнесу. По-друге, розширення доступу до фінансування через альтернативні моделі оцінки ризику – алгоритмічний скоринг із використанням податкових і платіжних даних. По-третє, інтеграція з державними цифровими платформами, зокрема порталом Дія, дозволяє підприємцям отримувати гранти, компенсації чи брати участь у програмах підтримки без паперового документообігу.

Таким чином, цифрові фінансові сервіси виконують не лише функцію зручності, а і стають інструментом структурної адаптації бізнесу до кризових умов. Вони формують новий формат фінансової взаємодії, де швидкість прийняття рішень, прозорість даних і регуляторна інтеграція визначають реальний рівень інклюзії МСБ у фінансову систему країни.

Далі в рамках теми дослідження слід висвітлити роль державної політики у розширенні фінансової інклюзії МСБ через цифрові інструменти у післявоєнний період. В цьому контексті слід наголосити, що після 2022 року акцент змістився від класичних програм компенсації процентних ставок до інтегрованих цифрових механізмів підтримки, де подання заявки, перевірка даних і моніторинг виконання умов здійснюються через електронні системи [4]. Зокрема, програма «5-7-9%», адміністрована через банки за координації Міністерство фінансів України і Фонд розвитку підприємництва, у 2023-2024 роках була повністю інтегрована з електронними реєстрами, що дозволило автоматизувати перевірку податкової історії і статусу підприємця. Паралельно через портал Дія реалізовано подання заявок на грантові програми «єРобота», де відбір здійснюється на основі цифрових бізнес-планів і скорингових моделей.

Узагальнення ключових цифрових механізмів державної підтримки систематизовано автором в табл. 1.

Представлена систематизація демонструє зміну самої логіки державної підтримки: акцент переноситься з точкового фінансування на створення цифрового середовища, у межах якого доступ до ресурсів стає процедурно спрощеним і швидшим. Ключовим є не лише обсяг виділених коштів, а архітектура їх розподілу, тобто автоматизація перевірки даних, інтеграція з реєстрами, дистанційний контроль виконання зобов'язань. Це зменшує інформаційну асиметрію між державою,

« ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2026 : ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ »

банком і підприємцем і скорочує час ухвалення рішень, що критично в умовах післявоєнної економічної нестабільності.

Таблиця 1

Цифрові інструменти державної підтримки МСБ у післявоєнний період

Інструмент	Цифровий механізм реалізації	Фінансовий ефект для МСБ
Програма «Доступні кредити 5-7-9%»	Онлайн-подача заявки через банк, автоматизована перевірка через держреєстри	Компенсація частини процентної ставки, зниження вартості капіталу
Гранти «eРобота»	Подання бізнес-плану через портал Дія, цифровий відбір	Безповоротне фінансування на старт або розвиток
Портфельні гарантії держави	Електронний моніторинг кредитних договорів	Зменшення вимог до застави
Е-ліміти і дистанційне валютне регулювання	Онлайн-ліцензування через банки	Спрощення ЗЕД для малого бізнесу

Джерело: систематизовано автором на основі аналізу [5-7]

Водночас цифровізація підтримки формує новий тип фінансової поведінки МСБ: підприємства змушені вести прозору звітність, формувати цифрову історію операцій та підтримувати відповідність регуляторним вимогам.

Список використаних джерел:

- 1 Національний банк України. Частка непрацюючих кредитів у банках у 2022 році зросла до 38% унаслідок війни. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kreditiv-u-bankah-u-2022-rotsi-zrosla-do-38-unaslidok-viyni>.
- 2 Жердецька Л. В. Цифрова фінансова інклюзія як чинник соціально-економічного розвитку. *Збірник наукових праць Одеського національного економічного університету*. 2023. № 11-12(312-313). С. 108-113. <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-11-12-312-313-108-113>.
- 3 Bank of Ukraine. National Bank of Ukraine FinTech Strategy 2025. <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025>.
- 4 Глущенко О. В., Верютін О. М. Цифрові фінансові послуги в Україні: сучасні тенденції, ризики та регуляторні виклики. *Young Scientist*. 2025. № 6(137). <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-6-137-22>.
- 5 Ukrainian State Fund for Entrepreneurship Support. Доступні кредити 5-7-9%. <https://bdf.gov.ua/programs/dostupni-kredyty-5-7-9/>.
- 6 Diia eRobota. Портал електронних послуг з працевлаштування: eRobota. 2026. URL: <https://erobota.diia.gov.ua/>.
- 7 Diia Expo. Експо-майданчик Diia Expo. URL: <https://expo.diia.gov.ua/>.